

Pr Riina Sikkut
Terviseminister

20.12.2024

Eesti Arstide Liidu arvamus elulõpu tahteavalduse eelnõu kohta

Elulõpu tahteavalduse eelnõu ei ole esitatud kujul vastuvõtmiseks sobiv, kuna selle sätted on vastuolus patsiendi enesemääramise õigusega. Patsiendi autonoomia on üks tänapäevase meditsiinieetika olulisemaid põhimõtteid.

Eelnõu järgi saab inimene tervishoiuteenustest loobuda vaid siis, kui tema seisund on arstide hinnangul pöördumatu. Sellega rikutakse patsiendi autonoomiat, kuna tema tahte rakendamine oleks tingimuslik ja sõltuks arsti otsusest. Isikul peab olema võimalik loobuda tervishoiuteenustest ilma kitsendavate tingimusteta. Võimalus valida tervishoiuteenustest keeldumine ainult juhul, kui arst hindab seisundi pöördumatuks, võib olla üks valikutest, kuid kindlasti mitte ainus.

Juba 22 aastat kehtiva võlaõigusseaduse kohaselt saab inimene teha tahteavalduse, millega ta elu säilitavast ravist tingimusteta loobub, edaspidi aga tuleks hakata seaduse jõuga isikute vabadusi piirama.

Patsiendi autonoomiat tuleb austada ja tema tahet arvestada ka siis, kui patsient on otsustusvõimetu. Teeme ettepaneku täiendada eelnõu nii, et patsient saab elulõpu tahteavalduse koostamisel valida kahe variandi vahel: ta loobub tervishoiuteenustest tingimusteta või ainult juhul, kui arstide hinnangul on tema seisund pöördumatu.

Elulõpu tahteavalduse täpsem reguleerimine peaks otsustusvõimetu patsiendi käsitlust lihtsamaks muutma, kuid käesolev eelnõu teeks selle tervishoiutöötajate jaoks praegusest veelgi keerulisemaks. Pöördumatu terviseseisund ei ole alati üheselt määratletav ja seetõttu igapäevases kliinilises praktikas raskesti rakendatav. Terviseseisundi pöördumatuse üle otsustamine võib olla aeganõudev ja vajada erinevate spetsialistide hinnangut, samas on otsustusvõimetule patsiendile tervishoiuteenuste osutamine sageli aegkriitiline.

Peame usaldusisiku osalemist tahteavalduse rakendamisel otstarbekaks, kuid ei ole arusaadav, miks tahteavalduse koostamisel patsienti nõustanud arst ei tohi olla usaldusisik. Leiame, et patsiendi jaoks võib arsti olla kõige turvalisemaks usaldusisikuks, eriti kui lähedased puuduvad. Me ei näe siin huvide konflikti ja teeme ettepaneku selline piirang kaotada.

Keeruline ja tarbetu tundub kolmanda isiku – tunnistaja – kaasamine tahteavalduse allkirjastajana, kui isik ei saa ise seda teha. Leiame, et tahteavalduse võib sellisel juhul allkirjastada ka usaldusisik.

Arstide liit oli üks patsiendi elulõpu tahteavalduse süsteemi väljatöötamise algatajaid ja kooskõlastasime ka seaduse väljatöötamiskavatsuse. Kahjuks on eelnõus VTKga võrreldes tehtud mitmeid olulisi muudatusi, millega me nõus ei ole. Soovime osaleda ka eelnõu edasisel menetlemisel.

Lugupidamisega

allkirjastatud digitaalselt

Katrin Rehemaa
Eesti Arstide Liidu tegevjuht